Modelau o gydweithio – cymhariaeth

1. Cefndir

1.1 Mae sawl ffordd y gellir mynd ati i sefydlu trefniant o gydweithio rhwng ysgolion, yn bennaf dan y penawdau "clystyru" a "ffederaleiddio".

1.2 Mae clystyrau wedi bodoli yng Ngwynedd ers rhai blynyddoedd.

1.3 Wrth gyflwyno strategaeth ddrafft i ad-drefnu ysgolion cynradd Gwynedd yn Hydref 2007, amlinellwyd model o ysgol ffederal ffurfiol.

1.4 Yn ystod Medi 2008, cyhoeddwyd dogfen ymgynghorol gan Lywodraeth y Cynulliad oedd yn awgrymu model amgen ar gyfer sefydlu ysgol ffederal. Darparwyd ymateb gan Gyngor Gwynedd. Nid yw'r canllawiau terfynol eto wedi ymddangos gan y Cynulliad, ond disgwylir iddynt ddod gerbron yn ystod Hydref 2009. Serch hynny, gellir trafod nodweddion sylfaenol y ddogfen ymgynghorol.

1.5 Mae'r papur sy'n dilyn yn nodi'r prif ffactorau - y ffactorau sy'n debyg a'r rhai sy'n wahanol - y tair model.

2. Pwyntiau Cyffredinol

2.1 Mae i'r modelau o glystyru, ffederaleiddio ffurfiol a model newydd arfaethedig y Llywodraeth o ffederaleiddio nifer o nodweddion tebyg, gan gynnwys:

- cynnal parhad a phresenoldeb ysgol
- uno dwy neu fwy o ysgolion dan arweinyddiaeth un pennaeth
- yn cynnig cyfleoedd ar gyfer mwy o gydweithio rhwng yr ysgolion gan gynnwys rhannu arbenigeddau staff
- cynnig cyfleoedd ffurfiol i ddod â phlant ynghyd ar gyfer sesiynau penodol

2.2 Mae i'r modelau hefyd nodweddion unigryw. Amlinellir y rhain yn y tabl isod.

2.3 Nodir yma fod y dadansoddiad o fodel y Llywodraeth o ysgol ffederal wedi'i seilio ar ddogfen ymgynghorol Hydref 2008 ac nid ar ganllawiau cadarn. Disgwylir y canllawiau hyn yn ystod Hydref 2009. Rhagamcan sydd yn y tabl isod o'r model posib ar sail cynnwys y ddogfen ymgynghorol.

	Model		
Ffactor	**Clystyru**	**Ysgol Ffederal Ffurfiol**	**Rhagdybiaeth o fodel newydd y Llywodraeth**
Statws cyfreithiol y trefniant	Ysgolion yn parhau fel ysgolion statudol annibynnol	Cau pob ysgol yn statudol ac yna'u hail-agor fel safleoedd o fewn yr Ysgol Ffederal	Ysgolion yn parhau fel ysgolion statudol annibynnol ond gyda chytundeb tymor canolig ffurfiol i gydweithio
	Ysgolion unigol yn cytuno'n rheolaidd i barhau neu i ddiweddu'r trefniant.	Y trefniant yn barhaol.	Ysgolion unigol yn cytuno'n rheolaidd i barhau neu i ddiweddu'r trefniant.
	Ni ellid cau safle heb ymrwymo i'r broses statudol lawn	Gallai'r corff llywodraethol neu'r Cyngor gynnig cau safle heb fynd trwy'r broses statudol	Ni ellid cau safle heb ymrwymo i'r broses statudol lawn
Nifer ysgolion	Mae parhad yr ysgolion fel ysgolion gwbl annibynnol yn golygu na ellir clystyru mwy na 2 ysgol.	Gellid ffederaleiddio 3-4 o ysgolion fel arfer.	Nid oes cyfyngiad ar nifer ysgolion. Serch hynny, mae natur anffurfiol nifer tebycach i glwstwr nag ysgol ffederal ffurfiol
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	Cyrff llywodraethol unigol yn parhau ac yn cydweithio ar faterion penodol	Un corff llywodraethol ar gyfer un ysgol aml-safle. Byddai angen cynyddu niferoedd llywodraethwyr i sicrhau cynrychiolaeth i bob safle.	Cyrff llywodraethol unigol yn cytuno i sefydlu un corff ar gyfer yr ysgol ffederal newydd. Awgrymir cynyddu nifer llywodraethwyr i tua 20 er mwyn sicrhau cynrychiolaeth i bob ysgol

	Pennaeth un ysgol yn cytuno i gymryd cyfrifoldeb arwain ysgol arall	Un pennaeth wedi'i benodi ar y cyd y corff llywodraethol	Amrywiol - gellid penodi un pennaeth ar y cyd gan y corff llywodraethol cyfun, neu un swyddog rheoli i oruchwylio nifer o ysgolion gyda phenaethiaid yr ysgolion unigol yn parhau.
	Pennaeth Safle yn gyfrifol am ofalu am y safle nad sy'n fan gwaith i'r Pennaeth	Penaeth(iaid) Safle yn gyfrifol am ofalu am y safle(oedd) nad sy'n fan gwaith i'r Pennaeth	Penaethiaid Safle yn gyfrifol am ofalu am y safle(oedd) nad sy'n fan gwaith i'r Pennaeth
Cyllid	Cyllidebau unigol yr ysgolion unigol yn parhau. Cytundeb rhwng y cyrff llywodraethol i ariannu rhai elfennau ar y cyd	Un gyllideb yn cynnwys cydnabyddiaeth o anghenion cynnal ysgol aml-safle	Cyllidebau unigol gan ysgolion unigol, gyda'r corff llywodraethol cyfun yn cytuno i uno'r cyllidebau yn gyfan gwbwl neu uno elfennau o'r gyllideb ar gyfer materion penodol.
	Dim newid sylweddol i gyllideb yr ysgolion heblaw'r angen i dalu cyflog un athro/awes ychwanegol yn lle un pennaeth.	Arbedion parhaol wrth sefydlu un gyllideb, sefydlu un swydd pennaeth, un corff llywodraethol.	Arbedion posib, ond ni fyddant yn barhaol gan mai trefniant anstatudol fyddai ysgol ffederal dan y rheoliadau drafft hyn.
Diweddu'r trefniant	Trefniant anffurfiol, felly gall unrhyw gorff llywodraethol yn unigol neu ar y cyd benderfynu diweddu'r trefniant ar unrhyw adeg	Trefniant ffurfiol, statudol. Ni ellid newid y trefniant heb ymgynghoriad statudol	Trefniant anffurfiol, felly gall unrhyw gorff llywodraethol yn unigol neu ar y cyd benderfynu diweddu'r trefniant ar unrhyw adeg

Addysg enwadol	Dim effaith, gan fod pob ysgol yn parhau fel endid unigol.	Angen cytundeb ar statws yr ysgol rhwng yr ysgolion gan mai un endid cyfreithiol fyddai'r ysgol newydd.	Ni ragwelir effaith gan y byddai'r ysgolion unigol yn parhau fel endidau cyfreithiol annibynnol.